

961225-1

Užijeme-li pro přiblížení biologického příoměru, můžeme pojmy vidět jako viry, kdežto soudy (věty, výroky) jako buňky. Pojmy vlastně nejsou skutečně živé a nejsou schopny obstát samy bez buněk, které napadají a do kterých pronikají. Tak jako virus musí být vyroben a namnožen nějakou buňkou, pojem musí být nasouzen (a to obvykle hned několika soudy). Zároveň však platí, že virus, který pronikne do buňky, ovlivní (většinou – ale ne vždy – naruší) její vnitřní procesy, tak také pojem, který pronikne do „souzení“, ovlivní je (a někdy také naruší). Zavedeme-li do nějaké myšlenkové stavby nový pojem (a připustíme alespoň částečnou jeho kompatibilitu, tedy nikoliv naprostou různoběžnost), dojde k jednomu z dvojího: buď se ukáže nějaká dosavadní skupina či soustava soudů jako vadná a nedržitelná (takže musí být buď opravována nebo prostě opuštěna), nebo naopak jako nosná a schopná rozvíjení novými směry. Nejzřetelněji se to ukazuje v geometrii či vůbec matematice. Vztah k předmětu vlastně nikdy nemůže být redukován na vztah pomocí a prostřednictvím pojmu (resp. dvojice pojem a intencionální předmět), nýbrž je to vztah celého komplexu soudů a celkových pojetí. A zavedení nového pojmu (a příslušného intencionálního předmětu) znamená ovlivnění a tedy proměnu tohoto komplexu. Na rozdíl od vztahu viru a buňky tady nejde o ohrožení (nebo naopak o bytostné zbohacení a zkvalitnění) živého organismu, nýbrž o „ohrožení“ nebo naopak prohloubení a vylepšení nějakého původního pojetí, nějaké původní koncepce širšího a komplexnějšího rozsahu a obsahu, než se to na první pohled jeví a než jsme schopni si hned uvědomit.

(Praha, 961225-1.)